

Dějiny Japonska IV. (17. 5. 2010)

Okupace Japonska (1945 - 1951)

1. Charakter okupace

- Původní plán: rozdělení na okupační zóny – odmítnuto

Důvody:

- sílící moc USA
- neochota presidenta Trumana k jednání se SSSR
- snaha zadržet pronikání SSSR

- Nepřímá správa (okupační štáb ⇒ japonské vládní orgány – realizace)

Důvody:

- kontinuita předválečných a válečných „demokratických“ institucí (až do jara 1946)
- specifika japonského prostředí
- snaha o rychlý návrat US vojáků

2. Struktura okupační správy

- prováděna spojeneckými silami (*Allied Powers*) – USA, Austrálie, Britská Indie, Nový Zéland
- Komise pro Dálný východ (*Far Eastern Commission*) – 13 členů
- Spojenecká rada pro Japonsko (*Allied Council for Japan*) – zástupci 4 mocností
- Vrchní velitel spojeneckých sil (*Supreme Commander for the Allied Powers, SCAP*) – Douglas MacArthur (od 30.8.1945)

Organizace SCAPu

- SCAP v Tokiu
- odborné sekce kopírující vládu
- spojení s vládou – Ústřední styčný úřad od 1948 jeho význam klesá
- „vojenské správy“ v prefekturách

3. Hlavní cíle okupace

- a) politické
- b) ekonomické
- c) ideologické

Dílčí cíle:

- 1) demilitarizace a demobilizace
- 2) demokratizace
- 3) demonopolizace
- 4) reformy společnosti
  - pozemková reforma
  - pracovně právní zákony
  - reorganizace školství
  - nová ústava vyhlášena 3. 5. 1947 - (asistence amerických právníků, 9.článek dodnes předmětem sporů)

Ad 1) Demilitarizace a demobilizace

- rozpuštění armády
- decentralizace policejních složek
- repatriace z okupovaných území (přes 1mil.)
- role armády podle nové ústavy – čl. 9.
- důsledky pro poválečné uspořádání – postavení free rider

Ad 2) Demokratizace: obnova činnosti politických stran

- Japonská socialistická strana 日本社会党
  - založena 1945
  - Katajama Tecu (片山哲)
  - vládnoucí strana (1947 – 48)
- Japonská komunistická strana 日本共産党
  - založena 1922
  - do 1945 v ilegalitě
  - Tokuda Kjúiči (徳田球一)
- Japonská liberální strana 日本自由党
  - nástupce *Rikken seijúkai*
  - Hatojama Ičiró (鳩山一郎)
  - od 1946 Jošida Šigeru (吉田茂)
  - 1955 + Demokratická strana = Liberálně demokratická strana 自由民主党
  - 1955 – 1993 vládnoucí strana
- Japonská pokroková strana 日本進歩党
  - nástupce *Rikken miseitó*
  - Mačida Čúdži (町田忠治)

Ústava 1947

- 3. 11. 1946 - přijata nová ústava
- 3. 5. 1947 - vyhlášena
- vypracována za asistence amerických právníků
- široce pojeté demokratické svobody a práva
- 11 kapitol, 103 články
- 9.článek dodnes předmětem sporů
- oddělení moci zákonodárné, výkonné a soudní
- zrušeno předválečné uspořádání politické struktury

tzv. Tokijský tribunál

- Mezinárodní vojenský tribunál pro Dálný východ
- 3. 5. 1946 – zahájen
- 12. 11. 1946 – přerušen
prosinec 1948 – rozsudky
  - kategorie A: 7 trestů smrti, 16 doživotí
  - kategorie B, C: 5 700 osob
  - očista politického života (200 000 osob)

1. 1. 1946 - císař se zřiká božského původu

Ekonomické reformy

- rozpuštění armády
- decentralizace policejních složek
- repatriace z okupovaných území (okamžitě přes 1mil., postupně až 6 mil.)
- role armády podle nové ústavy – čl. 9.
- důsledky pro poválečné uspořádání – postavení free rider
- převeden válečného hospodářství na konkurenční prostředí
- ozpuštění *zaibacu*
  - 83 holdingových společností
  - zmražení aktiv, daň z kapitálu
  - další vlna plánována na prosinec 1947
- zemědělská reforma
  - propachtovaná půda + půda na 10 akrů vykoupena státem
  - do 10 akrů: 7,5 akru k hospodaření, 2,5 akru k propachtování
  - prodej rolníkům za předinflační ceny a výhodné úvěry
  - pokles podílu pozemků v nájmu ze 46% na 10%
  - venkov tradiční oporou LDS

Společenské reformy

- pracovně právní zákony
  - povoleny odbory – do 1949 6,5 mil. členů
  - od 1950 – „rudé čistky“
- školství
  - 19.6.1948 zrušen Císařský výnos o vzdělání (od 30. 10. 1890)
  - pruský model nahrazen americkým: 6 – 3 – 3
  - zrušen systém „císařských“ univerzit
  - příprava reformy znakového písma

4. Změny v průběhu okupace

- 1947 – pozitivní výsledky okupace
- první socialistický kabinet (květen 1947–únor 1948)
- návrat liberálů – Jošidova doktrína
- Zákaz generální stávky – zákon o odborech, zákon o státních zaměstnancích, nový občanský zákoník
- nástup studené války – mění se postoj USA k Japonsku - snaha o vybudování hráze proti expanzi SSSR
- 1948 – dokončen tzv. opačný kurz

Dodgeův plán stabilizace ekonomiky

- Joseph Dodge (1890 - 1964)
- 1949 - Stabilizace ekonomiky (Dodge Line):
  1. Vyrovnaný státní rozpočet, snížení inflace

2. Efektivní výběr daní
3. Rozpuštění Banky pro rekonstrukci
4. Omezení vládních výdajů
5. Nastavení pevného kurzu jenu (360JPY/USD)

5. Vývoj v závěru okupace

- 1950 – propuká Korejská válka – Japonsko se stává dodavatelem vojenského materiálu pro USA
- 1951 – generál McArthur vyměněn generálem Ridgewayem
- 8. 9. 1951 - podpis mírové a bezpečnostní smlouvy v San Francisku (USA + 47 zemí, bojkotuje SSSR a Čína)
- 28. 4. 1952 – smlouvy vstupují v platnost, Japonsko opět suverénním státem